

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Економіка і бізнес»

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
доц. Болтянська Л.О.
«30» серпня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і бізнесу
доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка та організація інноваційної діяльності»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (на основі повної загальної середньої освіти та ОКР «Молодший спеціаліст»)
факультет економіки та бізнесу

2023-2024 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка та організація інноваційної діяльності» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність* (на основі повної загальної середньої освіти та ОКР «Молодший спеціаліст») факультет економіки та бізнесу. Запоріжжя, ТДАТУ. 17 с.

Розробник: к.е.н., доцент Тебенко В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року
Завідувач кафедри економіки і бізнесу
доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30 » серпня 2023 р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність* (на основі повної загальної середньої освіти та ОКР «Молодший спеціаліст»)

Протокол № 1 від «01» вересня 2023 року
Голова, доц. Юлія ВОРОНІНА
«01» вересня 2023 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u>	Обов'язкова (нормативна або вибіркова)	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність <u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u>	Курс	Семестр
Змістових модулів –2		4, 2 С	7, 3 -й
Тижневе навантаження: аудиторних - <u>4 год.</u> самостійна робота - <u>8 год.</u>	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	80 год.
		Форма контролю: екзамен	

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – формування у здобувачів комплексу теоретичних знань і прикладних навичок з раціональної організації та економічного обґрунтування напрямків інноваційної діяльності підприємства з урахуванням сучасних тенденцій інноваційного розвитку економіки.

Завдання курсу - набуття здобувачами знань щодо сутності інновацій та інноваційної діяльності, сучасних концепцій і тенденцій інноваційного розвитку; визначення методичних підходів щодо формування інноваційної політики підприємства та управління інноваційною діяльністю, вироблення і закріплення навичок інноваційної діяльності та оцінювання ефективності інноваційних проєктів, висвітлення систем регулювання і стимулювання інноваційних процесів, обґрунтування організаційно-економічного механізму та оцінка соціально-економічної ефективності результатів наукових досліджень.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Фахові компетентності:

- ФК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- ФК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- ФК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- ФК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
- ФК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ФК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання:

РН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

РН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

РН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

РН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

РН 21. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері підприємницької діяльності.

Soft skills:

- комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

- уміння виступати привселюдно: навички, необхідні для виступів на публіці та доведення своєї думки до соціуму; проводити презентації отриманих результатів.

- здатність аналітично мислити, уміння комплексно оцінити ситуацію та прийняти обґрунтоване рішення щодо напрямів інноваційної діяльності, відповідальність за точність проведених розрахунків оціночних показників.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти ЕОІД: «Інвестиції», «Навчальна практика з АГД».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти ЕОІД: «Виробнича практика з ЕОІД», «Бізнес планування», «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. *Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку*

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів [1-6]

Сутність інновацій. Види інновацій. Типи інновацій. Поняття інноваційного процесу та його відмінні риси. Основні етапи (модель) інноваційного процесу. Форми інноваційного процесу. Дифузія і поширення інновацій.

Тема 2. Сучасні організаційні форми інноваційної діяльності [1-4, 6, 10]

Організаційні структури для реалізації інновації. Світовий і вітчизняний досвід функціонування інноваційних структур. Формування інноваційних структур та забезпечення їх ефективності. Критерії оцінювання функціонування технопарків та інноваційних бізнес-інкубаторів.

Тема 3. Особливості створення інновацій та формування попиту на них [1-4, 6, 21]

Методи виявлення і аналізу попиту на інновації. Суб'єкти інноваційного процесу. Основні підходи створення та стимулювання попиту на інновації. Аналіз та фактори впливу на поведінку споживачів на ринку інновацій. Типи спонукальних мотивів формування і стимулювання попиту. Складові стимулювання попиту на інновації.

Тема 4. Інноваційна політика підприємства [1-4, 8]

Мета і роль інноваційної політики в діяльності підприємства. Класифікація товарів за ступенем новизни. Характеристика пропозиції інноваційного товару. Сутність основних підходів і методів формування інноваційної політики підприємства за різних систем господарювання. Механізм формування іннова-

ційної політики. Складові елементи інноваційної політики. Види і характеристика інноваційних стратегій.

Тема 5. Система управління інноваційними процесами [1, 2, 8, 9]

Основні складові успіху інноваційної діяльності. Функціональна схема інноваційного циклу. Система управління інноваційним процесом. Інноваційна стратегія підприємства та особливості її формування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. *Ефективність інноваційної діяльності*

Тема 6. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства [1, 2, 4, 9, 10]

Техніко-технологічна база підприємства. Напрями розвитку техніко-технологічної бази аграрного підприємства. Основні складові ефективного управління техніко-технологічним і інноваційним розвитком аграрного підприємства. Оновлення техніко-технологічної бази.

Тема 7. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація [1-3, 6, 8, 9]

Інноваційний проект. Види інноваційних проектів. Оцінка рівня економічної доцільності. Порядок проведення експертизи. Методи визначення вартісних та натуральних показників проекту.

Тема 8. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності [1-4, 8, 9]

Методологічні аспекти оцінювання ефективності інновацій. Значення і зміст моделі оцінювання ефективності інновацій. Сутність концепції управління інноваційними проектами. Складові інноваційного проекту як системи в динамічному оточенні. Ефект та ефективність інноваційних проектів. Характеристика видів ефективності та етапів загальної схеми оцінювання ефективності інноваційних проектів. Характеристика оціночних показників інноваційного проекту.

Тема 9. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності [1-4, 6, 9]

Сутність комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Основні суб'єкти ринкових відносин при комерціалізації результатів. Відмінність інноваційного продукту від інноваційної продукції. Інтелектуальна власність та її трансформація в інноваційний продукт. Трансфер технологій. Етапи трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт. Оцінка вартості інтелектуальної власності. Підходи до оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності. Способи комерціалізації інтелектуальної власності. Визначення розрахункової ціни ліцензії.

Тема 10. Інноваційно-технологічна безпека [1-4, 6, 9]

Інтелектуальна власність та її захист. Об'єкти права інтелектуальної власності. Державна система охорони інтелектуальної власності. Авторське право. Патентування. Інжиніринг. Ноу-хау. Лізинг. Франчайзинг. Захист інтересів України в інноваційній сфері. Головні загрози інноваційній безпеці України.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			ЛК	лаб	ПР	СРС	балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку							
1	Лекція 1	Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів	2				
	Практичне заняття 1	Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
2	Лекція 2	Сучасні організаційні форми реалізації інновацій	2				
	Практичне заняття 2	Сучасні організаційні форми реалізації інновацій			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
3	Лекція 3	Особливості процесу створення інновацій та формування попиту на них	2				
	Практичне заняття 3	Особливості процесу створення інновацій та формування попиту на них			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
4	Лекція 4	Інноваційна політика підприємства	2				
	Практичне заняття 4	Інноваційна політика підприємства			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
5	Лекція 5	Система управління інноваційними процесами	2				
	Практичне заняття 5	Система управління інноваційними процесами			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				5	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 - 60 год.			10		10	40	35
Змістовий модуль 2. Ефективність інноваційної діяльності							
8	Лекція 6	Оновлення ТТБ підприємства	2				
	Практичне заняття 6	Оновлення ТТБ підприємства			2		3

	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
9	Лекція 7	Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація	2				
	Практичне заняття 7	Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
10	Лекція 8	Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	2				
	Практичне заняття 8	Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
11	Лекція 9	Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	2				
	Практичне заняття а 9	Комерціалізація результатів інноваційної діяльності			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
12	Лекція 10	Інноваційно-технологічна безпека	2				
	Практичне заняття 10	Інноваційно-технологічна безпека			2		3
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				7	2
13-14	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2				5	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10
Всього за змістовий модуль 2 - 60 год.			10		10	40	35
Екзамен							30
Всього з навчальної дисципліни –120 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів.
2. Поняття новини, нововведення, інновації, інноваційною процесу.
3. Сфера інноваційної діяльності.
4. Основні етапи (наука, дослідження, розроблення, виробництво, використання) та стадії (наука - техніка - виробництво) інноваційного процесу.
5. Моделі інноваційного процесу.
6. Система класифікації інновацій.
7. Типи інновацій: продуктова, технологічна, сировинна, організаційна, збутова, інфраструктурна.

8. Функції інновацій: базова, поліпшуюча, псевдоінновація.
9. Життєвий цикл інновацій.
10. Поняття інноваційного циклу.
11. Фази життєвого циклу інновацій.
12. Інноваційний ланцюг.
13. Зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на життєвий цикл інновацій.
14. Сутність та складові елементи інноваційної політики фірми.
15. Складові елементи інноваційної політики фірми.
16. Чинники впливу на формування інноваційної політики фірми.
17. Розроблення інноваційної стратегії.
18. Зв'язок інноваційної стратегії фірми з загальною стратегією розвитку.
19. Види інноваційних стратегій та їх співвідношення.
20. Наступальна, захисна, імітаційна, залежна, традиційна, «за нагодою» стратегії та їх сутність.
21. Процес упровадження інноваційних стратегій.
22. Сутність попиту на інновації та засоби його відображення.
23. Попит як один з чинників формування інновацій.
24. Напрями аналізу попиту. Закон попиту.
25. Умови, за яких інновація стає товаром.
26. Формування попиту на інновації.
27. Інноваційна продукція.
28. Система планування та організація створення нового товару (роботи, послуги).
29. Етапи планування. Генерація ідей. Перевірка концепції. Пробний маркетинг.
30. Чинники попиту на інновації.
31. Види попиту.
32. Особливості чинників попиту на нововведення.
33. Внутрішні чинники попиту.
34. Зовнішні чинники попиту.
35. Наукові організації як джерело формування та реалізації інновацій.
36. Взаємодія наук (фундаментальні, прикладні) у процесі створення інновацій.
37. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності.
38. Інноваційне підприємство як суб'єкт господарювання.
39. Види підприємств, які беруть участь в інноваційних процесах
40. Специфіка венчурного бізнесу.
41. Інноваційні підприємства в Україні.
42. Організаційні форми інтеграції науки та виробництва.

43. Зв'язок інновацій, досліджень та виробництва.
44. Формування та функціонування нових організаційних структур.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ
НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2**

1. Техніко-технологічний стан підприємства.
2. Техніка і технологія як складові техніко-технологічної бази підприємства.
3. Технічний розвиток і показники технічного рівня підприємства.
4. Відтворення і вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства.
5. Інноваційний проект як об'єкт фінансування.
6. Критерії та умови оцінювання інноваційного проекту.
7. Класифікація інноваційних проектів.
8. Оцінювання інноваційного проекту.
9. Обґрунтування бізнес-плану інноваційного проекту.
10. Стратегія фінансування інноваційного проекту.
11. Основні принципи вимірювання ефективності інноваційної діяльності.
12. Принципи оцінювання економічної ефективності інноваційних проектів.
13. Об'єкт вимірювання ефективності.
14. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів.
15. Термін окупності.
16. Облікова норма прибутку.
17. Процес дисконтування.
18. Показник чистої теперішньої вартості.
19. Індекс прибутковості.
20. Внутрішня норма прибутковості.
21. Економічне оцінювання соціальних результатів інноваційної діяльності.
22. Соціальні результати, які оцінюються економічною мірою.
23. Показники соціально-економічного ефекту.
24. Правило тотожності корисного результату при соціально-економічному оцінювання.
25. Класифікація та правила визначення суми економічних збитків.
26. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності.
27. Сутність комерціалізації результатів інноваційної діяльності.
28. Методи комерціалізації результатів інноваційної діяльності.
29. Інтелектуальна власність та її трансформація в інноваційний продукт.
30. Оцінка вартості інтелектуальної власності.
31. Способи комерціалізації інтелектуальної власності.
32. Інтелектуальна власність та її захист.
33. Об'єкти права інтелектуальної власності.
34. Державна система охорони інтелектуальної власності.

35. Авторське право.
36. Патентування.
37. Інжиніринг.
38. Ноу-хау.
39. Лізинг.
40. Франчайзинг.
41. Захист інтересів України в інноваційній сфері.
42. Головні загрози інноваційній безпеці України.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни ЕОІД: лекції з використанням мультимедійних презентацій та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2-ге вид. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 427 с
2. Волков О.І., Денисенко М.П. та інш. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / третє видання. – К.: Центр учбової літератури, - 2007. 662с.
3. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
4. Економіка та організація інноваційної діяльності / О.І. Гуторов, М.Ю. Ярута, С.І. Сисоєва. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х., 2019. 227 с.
5. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. 400с.
6. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. - 1 вид./ В.М. Тебенко/ Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. 302 с.

Допоміжна:

7. Андрєєва Л. О., Лисак О. І., Тебенко В. М. Вдосконалення управління проектами інноваційного розвитку підприємств торгівлі / Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак, В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2020.
8. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін; Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. 960с.

9. Економіка підприємства. Навч. посібник. [навч. посіб. з грифом МОН 12,94/38,83 ум. др. арк.] / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.

10. Тебенко В.М., Грицаєнко Г.І., Лисак О.І. Курс лекцій з дисципліни: «Економіка та організація інноваційної діяльності» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Мелітополь: Люкс, 2020. 159 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=361>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт кафедри <http://www.tsatu.edu.ua/et/navchannia/dyscypliny/>
4. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>
5. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
6. Internet.